

15.10.08

AUSTATUD MIHHAIL BORISSOVITŠ!

Avanes võimalus Teiega suhelda, mille üle ma olen väga rõõmus. Minu perekonna ajalugu on niisugune, et mu vanaisad istusid ühtekokku kinni rohkem kui kakskümmend aastat, sõbrad kuuekümnendatest andsid sellesse katlasse samuti oma osa. Ja eks ole see teema vene kirjanduse jaoks vägagi oluline – nii oluline, et möödunud kuul kirjutasin ma isegi eessõna Eduard Limonovi raamatule „Mööda vanglaid” („По тюрьмам”). Limonov ise on üpris mitmealgeline ja raskesti talutav inimene. Aga nüüd juhtus nii, et ma vastutan praegu raamatu „Kuritööd ja karistused” väljaandmise eest lastele, ja eks jutt käi ikka sellesama teema ümber – vanglate ajalugu, karistuste liigid jms. Igatahes kui meie kohtumine peaks tõesti teoks saama – mina soovin seda küll väga –, siis räägiksin meelsasti ka sel teemal. Sest eks Teiegi tea seda, et on olemas kaks seisukohta. Solženitsõn arvas, et vanglakogemus karastab inimest ja on juba iseenesest väga väärtuslik, teine kinni istunu, vähem õnnelik Varlam Šalamov aga leidis, et vanglakogemus on normaalse inimese elus tarbetu ja selle kogemusega pole väljaspool türmi midagi peale hakata.

Sõbrustašin Juli Danieliga tema viimastel eluaastatel ja ehkki talle endale ei meeldinud tollest ajast rääkida, jäi vähemalt minule

tollal mulje, et tema jaoks ei sattunud küll saadud kogemus tühjale kohale – tal nimelt oli juba varuks rindekogemus. Ent kuidas ka ei ole, Teie jaoks ei ole veel käes aeg, mil Te võiksite möödanikku meenutada – tänane päev on Teie tegelik elu. Kuidas Te suudate sellega hakkama saada? Kas ei teki tunnet, et see kõik on halb unenägu? Huvitav oleks teada, kuidas on muutunud Teie väärtushinnangute süsteem, ja millised asjad, mis tundusid vabaduses olles olulised, on kaotanud oma mõtte vangilaagris? Kas tekivad mingid uued sissimad liikumised, või on tulemas uus, ootamatu kogemus?

See minu kiri – andke andeks! – on omamoodi luure: Te olete ju niisugune inimene, kellest pidevalt räägitakse ja keda teatakse, ühtede jaoks olete võitleja ja terava ütlemisega poliitikategelane, teiste jaoks koll, aga mõlemal juhul räägitakse Teie juhtumist lõpmata palju, ja huvi Teie vastu ei raage. Anna Ahmatova rääkis kunagi Brodski kohta, kui too asumisele saadeti: „No küll alles teevad meie punapeale biograafia!” Teile „tehakse” tõsisel mõttes elulugu ja ma tahaksin, et praegusest ajast võiks ühel päeval rääkida minevikuvormis. Ja eks seegi ole üks põhjusi, miks ma tahaksin Teiega kohtuda ja vestelda.

Austusega,
Ljudmila Ulitskaja

2

15.10.08

AUSTATUD LJUDMILA JEVGENJEVNA!

Suur tänu kirja ja toetuse eest. Teie tähelepanu põhjused on mulle mõistetavad. Olgu märgitud, et need on tüüpilised suurele osale meie haritlaskonnast. Kahjuks – sest vangisolek ei ole kõige parem kogemus. Seoses sellega on Šalamov mulle sü-

damelähedasem kui Solženitsõn. Arvan, et erinevus nende hoiakus on seotud sellega, et Solženitsõn pidas autoritaarset, see tähendab, et vanglameetodil riigi valitsemist vastuvõetavaks. Aga kui humanist pidas ta vajalikuks, et juht proovib selle omal nahal ära. See väärrib austust, kuid mina kaasa ei lähe.

Vangla on antikultuuri, antitsivilisatsiooni koht. Siin on hea kuri ja vale on tõde. Siin kasvatab kõnts kõntsa, korralikud inimesed aga tunnevad end väga õnnetuna, sest et nad ei suuda selle eemaletõukava süsteemi sees mitte midagi ära teha.

Olgu, pakkusin üle, muidugi suudetakse teha ja ka tehakse, aga ikkagi on jube vaadata, kuidas iga päev pääsevad küll üksikud inimesed, rappa aga lähevad kümned inimsaatused. Ja kui aeglaselt, ühtelugu ringi tuuritades liiguvad muutused,

Minu ellujäämisretsept on: õppida mõistma ja andestama. Mida paremini ja mida sügavamalt mõistad, mida paremini suudad olla teise inimese nahas, seda raskem on hukka mõista ja kergem andeks anda.

Tulemus on see, et mõnikord juhtub ime: murtud mees ajab end sirgu ja saab tegelikult jälle inimeseks. Vanglaametnikud kardavad seda kohutavalt ega saa üldse aru: kuidas? mispärast? Minu jaoks aga on niisugused juhtumid õnn. Minu advokaadid on seda kogunud, ja rohkem kui üks kord.

Loomulikult, ilma usuta oma perekonnasse, ilma koduste toetuseta oleks siin päris raske. Kuid selles on ühtepidi häda, aga teistpidi on ka eelis, kui satud türmi küpses eas – perekond ja sõbrad on sinu jaoks tagala.

Ülimalt tähtis tingimus siin on enesedistsipliin. Sa kas töötad iseendaga edasi või mandud. Siinne keskkond üritab sind endasse imeda, ära lahustada. Mõistagi tuleb ette ka depressiooni, aga sellest on võimalik jagu saada.

Üldiselt on nii, et mida karmim on olukord väljas, seda parem mulle isiklikult. Kõige parem oli töötada eeluurimisisolaatoris, kus on tunda otsest, vahetut vastuseisu vaenulikule jõule. Siinsete mõõdupuude järgi tavalistes oludes on raskem end mobiliseerida.

Andestage, kirjutan, nagu öeldakse, ääremärkusi. Ilma süvenemata. Homme on järjekordne kohtuistung.

Dialogi jätkan meelsasti. Sügava lugupidamisega,

M.